

EFENDİMİZ'İN (SAV) MANEVİ ŞAHSİYETİ

Eûzubillahimineşşeytânirracîm.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

Elhamdülillahi rabbilâlemin ve'l-âkibetü li'l-müttekîn. Vessalâtü vesselâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn.

İ'lemû eyyühe'l-ihvân enne efdale'l-kitâbi kitâbullah ve enne efdale'l-hedyi hedyü muhammedin sallallahu aleyhi ve sellem ve şerra'l-umûri muhdesâtühâ ve külle muhdesin bid'ah ve külle bid'atin dalâleh ve külle dalâletin fi'n-nâri. Ve bi's-senedi'l-muttasili ile'n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

كَانَ يُكْثِرُ الذِّكْرَ وَيُقِلُّ اللُّغَوَ وَيُطِيلُ الصَّلَاةَ
وَيَقْصُرُ الْخُطْبَةَ وَكَانَ لَا يَأْنِفُ وَلَا يَسْتَكْبِرُ
أَنْ يَمْشِيَ مَعَ الْأَرْمَلَةِ وَالْمِسْكِينِ وَالْعَبْدِ
حَتَّى يَقْضَى لَهُ حَاجَتُهُ

Kâne, yüksirü'z-zikra, ve yekillü'l-lağve, ve yütîlü's-salâte, ve yukassiru'l-

hutbete, ve kâne lâ ye'nefü ve lâ yestekbiru en yemşıye mea'l-ermeleti ve'l-miskîni ve'l-abdi, hattâ yakdıye lehû hâcete hû.

Ravâhün Neseî, ve'l-Hâkim, ve Ebû Dâvud an ibni Ebî Evhâ, ve'l-Hâkim an Ebî Sa'îdin.

Sallallahu aleyhi ve sellem Hazretleri'nin hayatındaki hallerini okuyoruz. Bugün son der-sidir. Altı yüz küsur hadis vardır. Şimdiki okuduğumuz derste de Cenâb-ı Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in zikrinden bah-sediyor.

Cenâb-ı Peygamber Cenâb-ı Hakk'ı çok zikredenlerin içindedir, çok zikrederdi.

Mübarek vücud-u şerifleri nur idi. Misk gibi kokardı. Misk sürünmese de misk gibi ko-kardı kokardı. Orta boyluydu. Uzunların yanında uzun olur idi. Ne kadar uzun bir adam varsa, onun yanında otururken Peygamber on-dan uzun görünürdü. Yumuşak yerlere basarsa izi olmaz, taşlara basarsa ayakları iz ederdi. Müzede [var] gider görebilirsiniz. Yüzü müdev-ver, sakalı top sakal idi. Yüzü beyaz, gölgesi de olmazdı. Vücud-u şeriflerine hiçbir sinek konmamıştır.

Def-i hâcet ettikleri vakitte, kazûratı yer yutar, kimsenin görmesine imkân olmazdı. Bugün bizim evlerimizde bulunan helâ tertibatı o gün yok idi. O gün helâ tertibatı olmadığı için herkes kırlarda hâcetlerini def ederlerdi. Meselâ sefer hallerinde de dışarlarda da ihtiyaçlarını def etmek için bulundukları vakitlerde yer yutmuş, görmeyi çok arzu eden olmuş da kimse onu bir türlü görememiştir. Yer yutmuştur onu.

Gayet mütebessim, fakir fukaranın son derece [yardımcısı], yani “babası” tabiriyle, fakir fukaranın babası idi. Onların hukuklarına çok riayet eder, onları son derece sevin-dirmeye çalışırlardı. İşte bu sırada da zikrullahtan hiç geri kalmadıkları gibi, boş söz de söylemezlerdi. Boş sözü ağızlarından kaçırmazlar, söylemezlerdi.

Bununla beraber;

Ve yütîlü’s-salâte, ve yukassiru’l-hutbete. “Cuma günleri ve bayram günlerinde hutbeyi kısa okur, namazı uzun ederdi.”

Hatiplerin hitabetlerinde kemallerine delâlet etmesi için derler ki, “Hutbesi kısaysa, o hatip hatiptir. Hutbeyi uzun okuyorsa, o hatip hatip değildir.” Çünkü namaz başka, söz

başka! Sözü burada söyleyeceksin saatlerce, namazı bir *Kulhüvallah* ile bitireceksin; o olmaz! Divan-ı ilâhiyede uzun durmak, Kur'an'ı çok okumak lazım. Hutbe, laftan ibaret. Her ne kadar âyet ve hadislerin izahı ise de; onu kısacık izah edersin. Yani bizim devrimizde, eski devirlerimizde hutbeler üç veya dört cümleyi geçmezdi. Üç cümle, dört cümle 3-4 dakikadan ibaretti.

Bununla beraber;

Ve kâne lâ ye'nefü ve lâ yestekbiru. “Katiyyen istinkâf etmez, çekinmez, büyüklük de taslamazdı.” *En yemşiye mea'l-ermeleti ve'l-miskîni.* “Dul kadınlarla ve miskinlerle yürümekten de çekinmezdi.”

“Sen kim oluyorsun, hadi miskin? Benimle gelecek adam mısın sen?”

Hayır, estağfirullah!

Lâ ye'nefü ve lâ yestekbiru. “Cenâb-ı Peygamber katiyyen böyle bir şey yapmamıştır.” *En yemşiye mea'l-ermeleti ve'l-miskîni.* [“Dul kadınlarla ve miskinlerle yürümekten de çekinmemiştir.”]

Miskin, hiçbir şeyi olmayan zavallı bir adam; çıplak demek âdetâ. Fakat Peygamber

sallallahu aleyhi ve sellem onunla beraber de yürürdü. O,

“Yâ Resûlallah, sana bir işim var!”
[derse,]

“Peki gel, söyle bakalım!” der dinlerdi.
Öyle,

“Gel makamımda söyle!” gibi şeyler değil, nerede rast gelirse.

Ve'l-abdi. “Köleler, yani hizmetkârlar.”

Onlarla da beraber gitmekten katiyen çekinmezdi.

Hattâ yakdıye lehû hâcete hû. “O kölenin hâcetini görünceye kadar, onun gittiği yere kadar giderdi.”

Ki, bu onun kemâlinin en büyük alâmetlerinden birisidir.

Bir insan büyüdükçe küçülür. Büyüdükçe küçülür yani büyüme suretiyle yüksek bir makama sahip olmuş bir insanın, en küçük insanın derecesine kadar inebilmesi de insanlığın ve İslâmlığın şerefidir. “Ben büyüğüm, büyük adamlarla görüşeyim. Kapıcıyı da tembih edeyim ki buraya herkesi sokmayın hâ! Ancak kimler gelecekse onlar gelsin.”

Peygamber Efendimiz öyle değildi. Ne kapıcısı vardı ne bir şeyisi [bekçisi] vardı. Kendisi herkesin hâcetini görürdü.

كَانَ يَكْرَهُ نِكَاحَ السِّرِّ حَتَّى يُضْرَبَ بِدُفٍّ

Kâne yekrahu nikâhe's-sirri hattâ yüdrabe bi-düffin.

Nikâh, iki kişinin alıp vermesinden ibarettir ama bunun [gizli olmasını] Peygamber *sal-lallahu aleyhi ve sellem* hoş görmemiş.

Ya?

Mutlaka, “Filan filanla evleniyor!” [diye] ilan olunacak, herkes bilecek onu. Hatta def çalınacak. O def ilandır ki, o gün onlar evleniyorlar.

Yoksa, “Sen bana vardın mı?”

“Vardım.”

“Ben de seni aldım mı?”

“Aldım.”

“Sen de şahit misin?”

Bitti!

Olmaz böyle şey! Herkesin bilmesi lazım!

كَانَ يَكْرَهُ أَنْ يَرَى الرَّجُلَ جَهْرًا رَفِيعَ الصَّوْتِ
وَكَانَ يُحِبُّ أَنْ يَرَاهُ خَفِيزَ الصَّوْتِ

*Kâne yekrahu en year'r-raculü cehîran
rafîa's-savti ve kâne yühibbü en yerâhu
hafîda's-savti.*

İnsanlardan bazı insan hilkat itibariyle konuşurken iri konuşur, iri iri konuşur. Bunu sevmezmiş Resûlullah. İri iri konuşan insanın sesini, *cehîran* diyor, yani bağıra bağıra söylenen sözleri sevmezmiş.

Ve kâne yühibbü en yerâhu hafîda's-savti. “Sesini kısa kısa konuşan, kimseyi taciz etmemek suretiyle, alçak sesle konuşulmasını severlerdi.”

Bugün Araplarda da onu görüyorsunuz. Bazıları konuşurken, ne dedi diye duyamıyor bile insan. O oradan âdet gelmiştir bunlara.

«كَانَ يَكْرَهُ الْكَيَّ وَالطَّعَامَ الْحَارَّ وَيَقُولُ:
عَلَيْكُمْ بِالْبَارِدِ، فَإِنَّهُ ذُو بَرَكََةٍ. أَلَا وَإِنَّ الْحَارَّ
لَا بَرَكََةَ لَهُ»

Kâne yekrahu'l-keyye ve't-taâme'l-harra ve yekûlu aleyküm bi'l-bâridi fe innehu zû beraketin. Elâ ve inne'l-harra lâ berakete lehu.

Keyy, demiri kızdırıyorlar da hastanın ağrıyan yerlerine onu değdiriyorlar, ona “keyy” diyorlar. O zamanki tedavi usulü. O suretle oradaki hastalıklar iyi oluyormuş ama Cenâb-ı Peygamber bunu hoş görmemiş; “Yapmayın bunu!” demiş.

Ve't-taâme'l-harra. “Sıcak yemeği de hoş görmemişler.”

Sıcak yemek, o da faydalı olmuyor.

Ve yekulü. “Buyuruyorlar ki.” *Aleyküm bi'l-bârid.* “Soğutun bunu!” *Fe-innehu zû beraketin.* “Soğuk olursa bereketli olur.” *Elâ ve inne'l-harra lâ berakete lehu.* “Sıcakta bereket yoktur.”

Soğutun onu, tatlı tatlı yiyin. Hem yerken tat alırsınız hem de vücutlarınıza faydalı olur. Bhusus orası sıcak memleket olduğu için, yemek de sıcak olunca olmuyor.

كَانَ يَكْرَهُ التَّشَاؤُبَ فِي الصَّلَاةِ

Kâne yekrahu't-tesâübe fi's-salâti.

“Namazda esnemeyi katiyen sevmezlermiş.”

Esneme, uyku alâmeti yani gaflet alâmetidir. Namazda bir insan böyle bir esneme oldumuydu [onu hoş görmezdi.] Peygamberlerden hiçbir peygamber esnememiştir. Bizim Peygamberimiz de esnememiştir hiç.

كَانَ يَكْرَهُ رَفْعَ الصَّوْتِ عِنْدَ الْقِتَالِ

Kâne yekrahu raf'a's-savti inde'l-kıtâli.

“Muharebelerde bile, ‘Heyyyt, bana çıkan var mı?’ gibilerden bağıraraktan böyle meydan okurcasına bağırانları sevmezmiş.”

Muharebe meydanları ki orada celâdet lazım, gösteriş lazım ama orada bile sesini çıkarmasından, böyle yüksek sesle bağıraraktan, meydan okuyaraktan bağırان insanları sevmemişler, kerih görmüşler.

كَانَ يَكْرَهُ أَنْ يُرَى الْخَاتَمُ

Kâne yekrahu en yüra'l-hâtemü.

Mübarek parmaklarında yüzük var. Yüzüklerinde de *lâ ilâhe illallah* yazılı. Onun için, onun başkaları tarafından görülmesini

istemezlermiş, parmaklarının içine yani avuçlarının içine çeviriverirlermiş.

كَانَ يَكْرَهُ أَنْ يَطَأَ أَحَدٌ عَقْبَهُ
وَلَكِنْ يَمِينٌ وَشِمَالٌ

*Kâne yekrahu en yetae ehadün akıbehu
velâkin yemînün ve şimâlün.*

Kendisi önde yürümezlerdi. Önde yürüyüp de arkasında insanlar yürürken ayağına basmalarının tehlikesi olduğundan onu hiç hoş görmemişler.

Velâkin yemînün ve şimâlün. “Daima cemaat önde yürür, kendisi arkada yahut da sağda veya solda cemaat arasında öyle yürürlermiş.”

كَانَ يَكْرَهُ الْمَسَائِلَ وَيَعِيبُهَا فَإِذَا
سَأَلَهُ أَبُو رَزِينٍ أَجَابَهُ وَأَعْجَبَهُ

*Kâne yekrahu’l-mesâile ve yaîbühâ fe izâ
seelehe ebû razînin ecâbehu ve a’cebehu.*

Bazı insan acayip acayip sorgular sorar, meseleler sorar. Lüzumu yok. Boş şeylere

kafasını yoruyor, seni de yoruyor. Bunu sevmezlermiş.

Bir mesâil-i diniyye, bilemediğin bir şey olursa, onu sorabilirsin. Yoksa;

“Şu şöyle olmuş, bu böyle olmuş; neden olmuş?”

Bu gibi sorgular lüzumu olmayan sorgulardır.

كَانَ يَكْرَهُ سَوْرَةَ الدِّمِّ ثَلَاثًا ثُمَّ يُبَاشِرُ بَعْدَ
الْثَّلَاثِ

Kâne yekrahu sevrâte'd-demi selâsen sümme yübâşiru ba'de's-selâsi.

كَانَ يَكْرَهُ أَنْ يُؤْخَذَ مِنْ رَأْسِ الطَّعَامِ

Kâne yekrahu en yü'haze min ra'si't-taâmi.

“Yemek yerlerken -tabi sahanın kenarları var, ortası var- ortasına el uzatılmasını sevmezlermiş.”

Çünkü bereket oradadır. Oradan alınırsa o sahanın bereketi gider. Önünden yer herkes.

كَانَ يَكْرَهُ أَنْ يُؤْكَلَ الطَّعَامُ
حَتَّى تَذْهَبَ فَوْرَةُ دُخَانِهِ

Kâne yekrahu en yü'kele't-taâmu hattâ tezhebe fevratü dühânihi.

“Yemeği sıcakken yememişler, [yenmesini de] hoş görmemişler.” *Hattâ tezhebe fevratü dühânihi.* “Onun şöyle üzerinden dumanı gidip de sıcaklığı kaybolmuş dereceye kadar bekletilip öyle yenmesini isterlermiş.”

كَانَ يَكْرَهُ الْعَطْسَةَ الشَّدِيدَةَ فِي الْمَسْجِدِ

Kâne yekrahu'l-atasete's-şedîdete fi'l-mescidi.

Mescitte [şiddetli aksırmaktan hoşlanmazlardı.]

Bazı insanlar şiddetli aksırır; insanın elinde değildir o ama onu mümkün mertebede def etmek için, insan şurasını sıkar, burasını sıkar, esnemeyi hafifletir. Ya mendille ağzını filan kapar, o sesi kısaltır. Herkesi ürkütmez.

كَانَ يَكْرَهُ أَنْ يَطْلُعَ مِنْ نَعْلَيْهِ شَيْءٌ عَنْ قَدَمَيْهِ

Kâne yekrahu en yaettali'a min na'leyhi şey'ün an kademeyhi.

“Ayakkabılarının ne büyük olmasını ne de küçük olmasını istemezlerdi.”

Ayağı büyük olur da ayak dışarıda kalırsa makbul değil, [bundan] hoşlanmazlarmış. [Ayakkabı] küçük olur da ayak dışarıda kalırsa ondan da hoşlanmazlarmış. Ayakkabının ayağa göre olması ki bizim ayakkabılar gibi de değildir onlar. Malum işte o gördüklerimiz düz ayakkabılardır. Fakat onda bile ayağına uygun olanının olmasını istemişler.

كَانَ يَكْرَهُ أَنْ يَأْكُلَ الضَّبَّ

Kâne yekrahu en ye'küle'd-dabbe.

Dabb denilen bir hayvan var. Kedi ayarı. Yer altında yaşar, tüysüzdür. Kırk günde bir damla sidik yapar. Yedi yüz sene kadar yaşar. Su da içmez. Allahu Teâlâ'nın böyle mahlûkları da var. Bunu avcılar birer bahane ile bulur vururlar, yerler. [Onun yenilmesinden hoşlanmazlarmış.]

كَانَ يَكْرَهُ مِنَ الشَّاةِ سَبْعًا: الْمَرَارَةَ،
وَالْمَثَانَةَ، وَالْحَيَا، وَالذَّكْرَ، وَالْأُنْثَيَيْنِ،
وَالْغُدَّةَ، وَالْدَّمَ؛ وَكَانَ أَحَبُّ الشَّاةِ إِلَيْهِ مُقَدَّمَهَا

Kâne yekrahu mine's-şâti seb'an el-merârate ve'l-mesânete ve'l-hayâ ve'z-zekera ve'l-ünseyeyni ve'l-ğuddete ve'd-deme ve kâne ehabbü's-şâti ileyhi mükaddemehâ.

“Hayvanda, koyunlarda yedi şeyin yenilmesini hoş görmezlermiş.” *el-merârate*. “Öd dediğimiz.” *Ve'l-mesânete*. “Sidiklik.” *Ve'l-hayâ*. “Haya dediğimiz malum.” *Ve'z-zekera*. “Zeker dediğimiz malum.” *Ve'l-ünseyeyni*. “Hayalarındır, malum.” *Ve'l-ğuddete*. “Bez denilen şeyleri.” *Ve'd-deme*. “Ve kanı sevmezlermiş.”

Ve kâne ehabbü's-şâti ileyhi makdemühâ ev mükaddemühâ. “Koyunun ön taraflarını, kollarını ve kürek taraflarını severlermiş.”

كَانَ يَكْرَهُ الْكُلْيَتَيْنِ لِمَكَانِهِمَا مِنَ الْبَوْلِ

Kâne yekrahu'l-külyeteyni li-mekânihâ mine'l-bevli.

Sidik süzgeçleri olduğundan dolayı böbrekleri de pek hoş görmezlermiş.

كَانَ يَكْسُو بَنَاتِهِ خُمْرَ الْقَزِّ وَالْإِبْرِيسِمِ

Kâne yeksû benâtihi humura'l-kazze ve'l-ibrîsemi.

Kızlarının -dört tane kızı vardı zannediyorum- ibrişimden dokunmuş başörtüleri, ipekli başörtüsü örtmeleri hoşlarına gidermiş ki yani örterlermiş.”

Onun için kız çocuklarına ve kadınlara ipekli helaldir.

كَانَ يَلْبَسُ بُرْدَهُ الْأَحْمَرَ فِي الْعِيدَيْنِ وَالْجُمُعَةِ

Kâne yelbesü bürdehu'l-ahmera fi'l-ıydeyni ve'l-cumuati.

“Bayram ve cuma günleri kırmızı hırka [giyerlermiş].”

Onların giydikleri lata değil de latanın başka bir nevi. Bunların kırmızısını bayramlarda ve cumalarda giyerlermiş.

كَانَ يَلْبَسُ قَمِيصًا قَصِيرَ الْكُمَيْنِ وَالطُّوْلِ

*Kâne yelbesü kamîsan kasîra'l-kümmeyni
ve't-tûli.*

“Gömleğinin kollarının buralara kadar olanlarını severlermiş.”

Yani pek kısa olmasın, pek de uzun olup da kollar da içinde kalmasın.

كَانَ يَلْبَسُ قَمِيصًا فَوْقَ الْكَعْبَيْنِ، مُسْتَوِي
الْكُمَيْنِ بِأَطْرَافِ أَصَابِعِهِ

*Kâne yelbesü kamîsan fevka'l-ka'be
yni müsteve'l-kümmeyni bir-etrâfi
esâbi'ihî.*

“Eteklerinin de topukla diz kapağı arasında olmasını severlermiş. Topuktan aşağı uzun olanını da sevmezlermiş.”

كَانَ يَلْبَسُ قَلَنْسُوَةً بَيْضَاءَ

Kâne yelbesü kalensûten beydâe.

“Başlarına, o zaman kalensöve dedikleri başa giyiş şeyleri, külâha benzer, neyse onlar, onları giyerlermiş.”

O zamana mahsus bir şey.

كَانَ يَلْبَسُ قَلَنْسُوَةً بَيْضَاءَ لَا طِئَّةَ

Kâne yelbesü kalensûten beydâe lâtiyeten.

Başlarına giydikleri şey beyaz, *lâtıyeten şâmiyeten*. Şam'da yapılmış bir baş giyeceği idi.

a. Efendimizin (s.a.v) Mütevazı Hayat Anlayışı

كَانَ يَلْبَسُ الْقَلَانِسَ تَحْتَ الْعَمَائِمِ وَبِغَيْرِ
الْعَمَائِمِ وَيَلْبَسُ الْعَمَائِمَ بِغَيْرِ قَلَانِسٍ وَكَانَ
يَلْبَسُ الْقَلَانِسَ الْيَمَانِيَّةَ وَهِنَّ الْبَيْضُ
الْمُضَرَّبَةُ وَيَلْبَسُ ذَوَاتِ الْأَذَانِ فِي الْحَرْبِ
وَكَانَ رُبَّمَا نَزَعَ قَلَنْسُوَتَهُ فَجَعَلَهَا سُتْرَةً بَيْنَ
يَدَيْهِ وَهُوَ يُصَلِّي؛ وَكَانَ مِنْ خُلُقِهِ أَنْ يُسَمِّيَ
سِلَاحَهُ وَدَوَابَّهُ وَمَتَاعَهُ

Kâne yelbesü kalânise tahte'l-amâimi ve bi-ğayri'l-amâimi ve yelbesü'l-amâime bi-ğayri kalânise ve kâne yelbesü'l-kalânise'l-yemâniyyete ve hünne'l-bîdu el-mudarrabetü ve yelbesü zevâti'l-âzâni fi'l-harbi ve kâne

rubbemâ nezea kalensûtehu fe cealehâ sùtraten beyne yedeyhi ve hüve yüsallî ve kâne min hulukihi en yüsemmiye silâhahu ve devâbbehu ve metâahu.

Kâne yelbesü kalânise tahte'l-amâimi. “Sarıktan evvel kalensöve giyer, üzerine sarık sararlarmış.” *Ve bi-ğayri'l-amâimi.* “Sarıksız da kullanırlarmış.” *Yelbesü'l-amâime bi-ğayri kalânise.* Bu [kalensöveyi giymeden], takkesiz veya külahsız sarığı başa da sararlarmış.

Fes demek abes olur belki, altında bir şey olmadan [sarığı] doğrudan doğruya başa sararlarmış.

Ve kâne yelbesü'l-kalânise'l-yemâniyyete. “Yemenlilerin yaptıkları bir takke, külâh gibi bir şey, -neyse, o zamanın giyeceği- onlardan da giyerlermiş, beyaz olarak.

Ve bazı renkleri yahut çiçekleri olan, süsü olan, işareti olan.

Ve yelbesü zevâti'l-âzâni fi'l-harbi. “Harplerde de yine giyerler, o harp giyeceği olarak askerlerin giydiği miğfer tertibinde kulaklarını filan kapatırlarmış.” *Ve kâne rubbemâ nezea kalensûtehu fe ce'alehâ sùtraten*

beyne yedeyhi. “Bazen onu çıkarırlar, önlerine [sütire olarak] korlardı.”

Sütire diyorlar; namaz kılarken insanın önüne bir şey dikerler de, geçecek olan insanların geçmesine mâni olmasın diyerekten. Kır-larda namaz kılanların buna dikkat etmesi lazım. Açıkta namaz kılarken önüne bir şey diker ki, orası namazgâhı, secde yeridir, oradan kimse geçmesin; geçecek olan arkasından geçsin.

“Bunu, [bu kalensöveyi] başından çıkarır sütire yerine korlarmış.” *Ve hüve yüsallî.*
“Namaz kılarken önde dururmuş.”

Ve kâne min hulukihi en yüsemmiye silâhahu ve devâbbehu ve metâahu.

Âdetleriymiş ki, âdet-i seniyyelerinde geçen dersimizde geçti ya, Peygamberimizin bütün eşyasını saydı, hepsinin adı var. Şu atının adı bu, merkebinin adı bu, devenin adı bu, bu silahın adı bu, bu silahın adı ayrı, bu silahın adı ayrı. Kılınçlarının adları ayrı. Hep-sine ad takılmış.

“Kılıcımı getir!”

“Hangi kılıcı?”

“İşte, filan kılıcımı!”

Bir adı var onun, onunla isterlermiş, ki bizim de böyle yapmamızı bize tavsiye ediyor.

En yüsemmiye silâhahu ve devâbbehu ve metâahu. “Bütün eşyalarının adları var, o adları ile isterlermiş.

كَانَ يَلْبَسُ النِّعَالَ السَّبْتِيَّةَ، وَيُصَفِّرُ لِحْيَتَهُ
بِالْوَرَسِ وَالزَّعْفَرَانِ

Kâne yelbesü'n-niâle's-sibtiyyete ve yüsaffiru'l-hiytetü bi'l-versi ve'z-za'ferâni.

O sibtiye denilen, Arabistan'da hacılar ayaklarına giyiyorlar ya. Bir parmaklarını, baş parmağını sokuyor, diğer parmakları kalıyor. Bir de orta parmaklarını soktukları var. Bunlar eskiden Bağdat taraflarında yapılmış. Bu yapılanlar, tabaklanmış [deriden yapılan], üzerlerinde tüyleri olan o zamana mahsus yünlü bir ayakkabı. [Ondan giyerlermiş.]

كَانَ يَلْحَظُ فِي الصَّلَاةِ يَمِينًا وَشِمَالًا، وَلَا يَلْوِي
عُنُقَهُ خَلْفَ ظَهْرِهِ

Kâne yelhazu fi's-salâti yemînen ve şimâlen ve lâ yelvî unkahu halfe zahrihi.

“Namaz kılarlarken -Peygamber’e mahsustur- gözleriyle böyle sağa sola iltifat eder bakarlarmış da fakat kafalarını çevirip de bakmamışlar.”

Baş çevrilirse namaz mekruh olur, göğüs çevrilirse namaz bozulur. Gözleriyle iltifat; Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* yapmıştır ama bize yapmak düşmez.

كَانَ يَلِيهِ فِي الصَّلَاةِ الرَّجَالُ ثُمَّ الصَّبِيَّانُ
ثُمَّ النِّسَاءُ

Kâne yelîhi fi’s-salâti’r-ricâlü sümme es-sıbyânü sümme en-nisâü.

“Erkekler önde saf tutarlar, ondan sonra çocuklar, onun arkasında da hanımlar saf tutarlardı.”

Cenâb-ı Peygamber’in zamanında hanımlar da camiye gelirlerdi ve saftaki yerleri en geride. Çocuklar onların önünde, erkekler daha ön safta olurlardı. Sonra buyurdular ki, “Hanımların mahalle camilerinde namaz kılmaları, benim arkamda kılmaktan efaldır.” Sonra, “Mahalle camisinde kılmaktansa, evinin içinde namaz kılması daha

efdaldır.” Daha sonra, “Evinin içinin de iç odalarında kılması daha efdaldır.” diyerekten, hanımların bu suretle camiye gelmelerine de izin vermedi.

Ama o devri düşünün, bir de bugünü düşünün! O gün hanımların, böyle Resulullah’ın arkasında namaz kılmalarına müsaade edilmediğini ve bugün nasıl olurda camilerde onların erkeklerle karışık olardan mevlid dinlemeleri, vaaz dinlemeleri ve namaza iştirak etmeleri hiç doğru olmayan şeylerdendir.

كَانَ يَمْسَحُ عَلَى وَجْهِهِ بِطَرَفِ ثَوْبِهِ فِي الْوُضُوءِ

Kâne yemsehu alâ vechihi bi-tarafı sevbihi fi'l-vudûi.

كَانَ يَمْشِي مَشْيًا يُعْرَفُ فِيهِ أَنَّهُ لَيْسَ بِعَاجِزٍ
وَلَا كَسْلَانَ

Kâne yemşî meşyen yü'rafu fîhi ennehu leyse bi-âcizin ve lâ kسلâne.

“Mübârek sallallahu aleyhi ve sellem hazretleri, yürürlerken yürüyüşlerinde kendisinin gayet dinç, güçlü kuvvetli olduğunu

yürüyüşünden bildirirlerdi.” *Leyse bi-âcizin.*
“Aciz bir adam değil.”

Yürüyüşü insana bildirir. Hareketleriyle insan, “Haa, bu dinç bir adam!” Bir de tembel adamın, âciz adamın yürüyüşü vardır ki, ağır ağır, “Basayım mı basmayayım mı, gideyim mi gitmeyeyim mi?” diyerekten.

Fakat Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, -geçen ki hadislerde de gördünüz- bir yola, gidişe niyet ettimiydi, katiyen bir daha geriye bakmazlardı. Dönmezlerdi de. İstikametleri nere ise, o hedefe doğru daima giderlerdi. Hatta etekleri bir şeye takılsa, dönüp de onu kurtarmazlardı. Başkası gelir kurtarırdı oradan onu. Kendisi doğru giderdi yani dönmezdi.

كَانَ يَنَامُ حَتَّى يَنْفُخَ ثُمَّ يَقُومُ فَيُصَلِّي
وَلَا يَتَوَضَّأُ

Kâne yenâmü hattâ yenfüha sümme yekûmu fe-yüsallî ve lâ yeteveddaü.

Ahmed ibni hanbel an Âişe.

Bu da Cenâb-ı Peygamber’in [kendisine mahsustur.] Bunlara Hasâis-i Peygamberiyye

diyorlar ki, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e ümmeti kıyas olmaz.

Cenâb-ı Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, gerek namazda, gerekse namaz har-icinde uyurlar. Hatta, uyuduğuna alâmet hor-lama olurdu da, sonra kalkar namaz kılarlardı. Bu uyku onun abdestini bozmazdı. Çünkü onun gözü kapalıdır ama gönlü uyumamıştır. Gönlü uyumamış olduğu için onun uykusu abdestine mani olmuyor. Bu Peygambere mahsus.

Onun için bazı hacı Araplarda görüyoruz ki, yatıyor kalkıyor, namazını kılıyor. O da Peygamberin sözünden istifade etmek istiyor ama hatalıdır. Çünkü öyle yapmak, Hasâis-i Peygamberiyyedendir, başkaları için câiz değildir.

كَانَ يَنْزِلُ مِنَ الْمِنْبَرِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَيُكَلِّمُهُ
الرَّجُلُ فِي الْحَاجَةِ فَيُكَلِّمُهُ ثُمَّ يَتَقَدَّمُ إِلَى
مُصَلَّاهُ فَيُصَلِّي

Kâne yenzilü mine'l-minberi yevme'l-cu-muati ve yükellimühü'r-raculü fi'l-hâceti fe yükellimühu. Sümme yetekaddemü ilâ musal-lâhu fe yüsallî.

Cenâb-ı Peygamber cuma namazını kıldırıyor, hutbesini okuyor. İnerken karşılıyorlar, diyor ki;

“Yâ Resûlallah, benim şu işim var, bu işim var!”

Biz olsak, “Dur be, şimdi namaz sırası! Seninle mi konuşacağım?” deriz, adamı azarlarız.

Ama Cenâb-ı Peygamber bak ne diyor?

Ve yükellimühü’r-raculü fi’l-hâceti fe-yükellimühu. “O söylüyor ona o da cevap veriyor.”

Yani Cenâb-ı Peygamber onunla konuşuyorlar.

Sümme yetekaddemü ilâ musallâhu fe-yüsallî. “Ondan sonra da gidiyor namaz yerine, orada namazını kıldırıyor.”

Yani, hâllere ne kadar riayet ediyor.

“Mübarek adam, sormanın sırası şimdi değil. Bak şimdi namazımızı bir kılalım, ondan sonra sor!” diyebiliriz ya. Ama yok.

“Nedir derdin?” [diye soruyor.]

“Benim şu derdim var, bu derdim var.”

“Söyle bakayım!”

Söylüyor.

“Peki!” dinliyor. Ona karşılık ne cevap verilmesi lazımsa o cevabı da veriyor;

“Oldu mu?”

“Oldu.”

“Haydi bakalım, şimdi namaza!”

İnsanlara ne kadar saygı gösteriyor. İnsanların kıymetini takdir ediyor.

Hele şimdi buna bakınız:

b. Hz. Peygamber’in Son Vasiyeti

كَانَ آخِرُ كَلَامِهِ: الصَّلَاةُ الصَّلَاةُ اتَّقُوا اللَّهَ

فِيمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ

Kâne âhiru kelâmihi es-salâte es-salâte ittekullâhe fî mâ meleket eymanüküm.

“Sallallahu aleyhi ve sellem’in son sözleri.”

Nedir?

es-Salâte es-salâte. “Namaz! Namaz! Namaza dikkat ediniz! Namaza kıymet veriniz! Namaza ehemmiyet veriniz! Namazı çok güzel kılınız! Vakti vaktinde kılınız!”

Namazı evvela takdim ediyor, sonra diyor ki;

İttekullâhe fî mâ meleket eymânüküm.

“Elinizin altında olan hizmetkârlarınızın, kölelerinizin, cariyelerinizin, çocuklarınızın. kimler varsa onların hakkına da riâyet edin! Allah’tan korkunuz!”

Kendisi insanların hukukuna riayet ederdi. E, köle bu, insanın elinin altında olan. Namazı takdim etti, namaza nasıl riayet ediyorsan, elinin altındaki kölenin hakkına de öyle riayet edeceksin!

“Bu köledir, hizmetkârdır. Vur ensesine, çalıştır istediğin kadar!”

Olmaz öyle!

Ve karrane’l-vasiyyete bi’s-salâti bi’l-memlûki. “Memlûk ile namazı birbirlerine vasiyetidir bu.”

Son vasiyetinde, kölelerin hukukuna riayet etmek için, kölelerin hukukuna riayet açısından, “Namazın hukukuna nasıl riayetskâr iseniz, kölelerin haklarına da öyle riayetskâr olunuz! O da Allah’ın kuludur!” Köle olmakla beraber, senin hizmetinde bulunmakla beraber, başka bir şey değildir ki o da Allah’ın kuludur. Allah onu öyle yaratmıştır, seni de böyle yaratmıştır. Seni böyle yaradan Allah’a şükret!

Seni de öyle yaratsaydı ne yapardın?

Sen de fakir olsaydın, zayıf olsaydın, miskin olsaydın, elin ayağın tutmaz olsaydı, kafan da işlemez olsaydı ne çare bulurdun?

Onun için, bu bize çok güzel bir derstir. Bugün bunun davacıları çok. Davacı çok, [fakirlere,] “Biz sizin tarafındanız.” diyor. Diyor ama hiç o tarafın adamı da değil. Halbuki Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, peygamber iken bizzat bu hayatı tadıyor idi de, kölelerin hayatına da saygı gösterilmesini böylece tavsiye ediyordu.

Onun için Cenâb-ı Peygamberin hallerindendir ki, dünya metâına hiç kıymet vermemiştir. Kendi hayatında süse, ziynete taallûk eden hiçbir şey bulundurmamıştır.

Hâne-i saadetleri gayet basit idi. Altında yatak olaraktan deriden mâmûl gayet [basit] bir şey. Ekseriyetle bir hasır parçası üzerinde, bir kilim parçası üzerinde yatarlar ve otururken, “Altıma minder getirin! Altıma halı getirin!” [gibi] böyle bir şey yapmazlardı. Olduğu gibi otururlardı yere. Kimseden bir şey istemezlerdi.

Binâenaleyh bunu yapanları da katiyen sevmezlerdi de, bir gün Ashâb-ı Kirâm'ıyla beraber bir yere gidiyorlardı. Giderken birisinin yapılmış, göze çarpan bir evini gördüler. Dediler ki;

“Bu kimin?”

“Filanın.” dediler.

Adam da, Peygamber buradan geçecek diyerekten kapısının önüne geçmiş iltifat bekliyor. Cenâb-ı Peygamber, başını böyle çevirmiş, ona bakmadan geçmiş. Tabi adam bundan çok üzölmüş,

“Yahu, acaba ne kusurum var? Cenâb-ı Peygamber bana iltifat etmedi ya, nedir acaba sebebi?” diye başlamış Ashâb-ı Kirâm'a soruşturmaya. Demişler ki,

“Bu evi sordu bize. Biz de senin olduğunu söyledik. Galiba bu evi beğenmedi. Bu binayı beğenmedi, onun için sana iltifat etmeden başını çevirdi geçti.” demişler.

Bakınız, o zamanın insanları Peygamber'e ne kadar mutî, ne kadar bağılı!

O evler bunlar gibi değil yahu, topraktan yapılmış binalar. Hemen kazmayı küreğı aldı yıktı çıktı gitti.

Yıktı çıktı! Toprak yani, kerpiçten yapılmış evler.

Onların evleri mahrûât dedikleri çadırımsı, kiremit miremit yok. Çadırımsı böyle, topraktan, kerpiçten yapıyorlar yuvarlak, içerisinde oda. Bizim Urfa taraflarında da var, görmüşsünüzdür.

Gittiler nereye gittilerse. Dönüşlerinde baktılar ki o ev yok. Dediler ki,

“Biz geçerken burada bir ev vardı ya, o ev ne oldu?”

“Onun sahibi, siz ona iltifat etmiyorsunuz diyerekten yıktı yâ Resûlallah!” dediler.

“Allahümmerham” diyerekten üç defa ona dua etti orada.

Hazret-i Abbas olsa gerek, -bilmiyorum belki hata ederim- evinin kenarına bir oda ilave etmiş.

Evinin kenarına bir oda ilave etmiş, Resûlullah görmüş;

“Nedir bu?”

“Yâ Resûlallah, işte gelen giden misafirlere oturma yeri olur.” [demiş.]

“Yık onu!” demiş, “Yık onu! Misafir gelirse evine al! Bunu neden yaptın böyle fazladan? Yık onu!” demiş.

“Yâ Resûlallah, yıkacağıma satalım da parasını alırız, kiraya veririz, bir şey yaparız.”

“Yok yok, yık!” [buyurmuşlar.]

Dünyaya iltifatı katiyen sevmemişler. İhtiyaç kadar. İhtiyaçtan fazlası hiç makbul değil, hele bugünde.

Binâenaleyh Allahu Teâlâ’nın bize verdiği bu serveti, ki biz bunları işte bugünkü demirden çelikten yapılan şu binalara harcıyoruz. Bunun vebâlinden kendimizi kurtarmaya imkân bulamayız.

Niçin?

“E canım, işte çoluğumuza çocuğumuza da kalır?”

Onları tembel olaraktan bırakırsınız. Onlara da Allah verecektir, onların da rezzâkı Allah’tır. O da çalışsın o da yapsın kendine!

Ben ona hazır bırakacağım, bulmuş hazır, o da onu kim bilir nerelerde harcayacak?!

Geçenlerde de söyledim, Bursa’nın o kaplıca mevkiinde büyük bir ada bir paşanın imiş. Burada bir müezzin efendi, -müezzin efendi!- ben oradan geçerken dedi ki,

“Hoca Efendi, bizim hamamda bir yıkanmaz mısın, bir banyo yapmaz mısın?”

Kocaman bir hamam. Büyük bir bahçesi var. Dedim,

“Sen bu bahçeye nasıl nâil oldun? Milyonlar yetmez yani bugün?”

“Sorma Hocam!” dedi.

Nasıl?

“Bu bir paşanıydı. Çocukları mirasyedilerdi. Beyoğlu’nda kumarda paraları bitirdiler, yok pahasına sattılar. Bu da bana düştü.” dedi.

Malı çocuğa bırakırsan böyle olur tabi. Hayırlısı olsun işin.

Hayırlısı olmazsa, o mirasyediler kim bilir nerelerde, nasıl yiyecek?

Onun için sen onlara mal bırakmağa bakma, onlara iman ü ahlâk bırak! İman ile ahlâk olmazsa, ona milyonlar bıraksan, milyarlar bıraksan hiç kıymeti yok!

Onun içindir ki Allahu Teâlâ bize bu nimetleri vermiş. Bu nimetleri verirken, Sûre-i Hadîd diye Kur’ân-ı Azîmüşşan’da bir sûre var: Demir Sûresi Sûrenin adı da Demir Sûresi. Onun içinde bir âyet var ki, o âyette Cenâb-ı Allah *celle ve alâ*:

وَأَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ
وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ مَن يَنْصُرُهُ وَرُسُلَهُ بِالْغَيْبِ
إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ¹

Ve enzelne'l-hadîde. “Biz size demiri gönderdik, inzal ettik.”

Onlarla apartmanlar yapasınız da göklere kadar uzanasınız diye değil ama.

Fîhi be'sün şedîdün. “Sizi düşmanlara karşı müdafaa edecek silahların, topların, tankların yapılması için demirler gönderdik size.”

“Uyumayın, bu demirlerden istifade edin! Amerika’dan filan medet ummayın, bu işleri kendiniz yapın!” diye Cenâb-ı Hak bunu bize Kur’ân’ında böyle buyururken, biz halâ bugün demirlerle binalar yapıp da saltanat sürmeye çalışıyoruz. Halbuki bu demir bizim için en büyük bir şey ki, kendimizi korumağa, muhafaza etmeğe en büyük bir alettir. Topu yapacaksın, tankı yapacaksın, silahını yapacaksın, bıçağını yapacaksın düşmana karşı hazır bulunacaksın.

¹ 57/Hadid, 25.

Eh sen uyur da bunu gâvurdan beklersen, bu kâfi midir yani?

Biz ekmesek tarlaya buğdayları da, “Amerika’dan yollasınlar buğdayları bize biz de yiyelim burada; çalışmaya da ne hâcet yâ!?”

Tıpkı bunun gibidir.

“Biz tarlalar sürmeyelim, mahsulü almayalım, dış memleketlerden satın alırsız canım, işte var ya her şey! Gelir.”

Bu ne kadar ayıpsa, bugün bu demirlerden istifade etmeyip de, böyle memleketin müdafaasına lazım olan şeyleri yapmamak, ondan daha ayıptır!

Ve menâfiu li’n-nâsi. “Çok menfaatler var insanlar için.”

Her şeyler ondan oluyor.

E burada Allah altından, gümüşten bahsetmedi de demirden bahsetti?

Çünkü bütün bu aletler hep demirden oluyor. Altından, gümüşten olmuyor demirden oluyor. Onun için demirin kıymetini bilmek için de büyük fabrikalara ihtiyacımız var. O büyük fabrikaları kuracak kafalara da ihtiyacımız var. O kafalar ehl-i iman kafası olmazsa [bir kıymeti yok.] Bugün bunun en

güzelini işte Avrupa yapıyor hepsini; tankı da dolu, topu da dolu, tayyaresi de dolu. İsteddiği kadar da satıyor, herkese de veriyor. Ama ne fayda!. İmandan mahrum. İman olmayınca, memleket topla tüfekte de dolu olsa yine para etmez. Evvela insana lâzım olan imandır.

Onun için burada, *İttekullah!* “Allah’tan korkunuz!” diyor Cenâb-ı Peygamber.

Allah’tan korkmak nasıl olacak?

İman ile olur.

Onun için hikmet ilimle [olur.] *İnnâ a’taynâ ke’l-kevser*’deki kevser kelimesini hikmet ile de tefsir etmişler. Bu tefsirde hikmet de ilmin [gayesidir.] İlim denince bugün, işte çeşitli ilimler var dünyada. Doktor dersin, güzel bir ilim efendim. İşte hastalarımızı tedavi eder, ağrılarımızı, sızılarımızı dindirir. Ama bunun en iyisi yine gâvurlarda. En iyi doktorlar yine gâvurlarda bugün.

Fakat gâvur ya?

Gâvur olmasıyla o doktorluk ona bir fayda ediyor mu?

Gözünü yumuncaya kadar. Kazandığı kadar kazanır; kazancı bitti miydi gözünü yumdu muydu, hepsi gider elden. Ondan sonra öldürdüklerinden mesuldür. Kim bilir ne kadar

can yakmıştır? Onların da mesuliyeti ayrı. Onun cezasını âhirette çeker.

Mühendis olursun. En büyük bir ilim bu da.

E, ne olur?

İşte binalar, köprüler yaparsın, şunu yaparsın. Bir çok faydalar olur. Elektrikçisi var, motorcusu var, envai çeşidi var. Ama iman olmazsa neye yarar? En iyisini yine gâvurlar yapıyor. Ama imanları olmayınca bir şeye yarıyor mu? Hiç bir şeye yaramıyor, yine gâvurdurlar.

Gâvur demek [ne demek?]

Yani gâvuru öğrenemedik biz. Gâvur denince ne demek istediğimizi bir türlü anlayamıyoruz. *Kul yâ eyyühe'l-kâfirûne*'yi her gün okuyoruz, hepimiz de biliyoruz. Fakat yine gâvura verdiğimiz pâyeye çok üstün.

Gâvur efendim, işte Fransa'dan gelmiş, İngiltere'den gelmiş, Amerika'dan gelmiş, Japonya'dan gelmiş çok mükemmel bir şey.

Ama yapan kim?

Allah tanımayan, peygamber tanımayan birisi.

Sen de öyle mi olacaksın yani?

Allah tanımadan, peygamber tanımadan, kitap tanımadan dünyaya hakim olsan ne olacak yani?

Dünyaya hakim olsan ne olacak?

Hepsi boş şey!

Onun için en evvela iman, imandan sonra da Allah korkusu! İmansız olmaz, Allah korkusu olmayınca da yine olmaz.

Binâenaleyh Allah hepimizi kendisine iman eden ve içerisinde havf ü haşyetle duran kullarının arasına kabul etsin.

Demek ki Cenâb-ı Peygamber son sözünü söylerken, namaza ve elinizin altında olan muhtaçlara himaye ve yardımı tavsiye ediyor. Kendini nasıl koruyorsan, köleni de öyle koruyacaksın. Yediğinden yedireceksin, giydiğinden giydireceksin. Sen nasıl istirahate muhtaç isen, o da istirahate muhtaç. Onu da yatırıp uyutacaksın, dinlendireceksin.

Biliyorsunuz yine Cenâb-ı Peygamber *sal-lallahu aleyhi ve sellem* muhtaç değildi katiyen. Bunu yanlış anlamamalı! Yani, “Yokluktan yiyemedi, yokluktan giyemedi, yokluktan oldu.” diyerekten demek kadar büyük hatalı söz yoktur. Çünkü kâinat onun emrine âmâde!

Yer de âmâde gök de âmâde. Yere de hâkim göğde de hâkim. Dağlar taşlar;

“Yâ Resûlallah emret, altın olarak önünde, ardında yürüyelim!” diyorlar. İstemiyor;

“Bir gün aç kalır tazarru ederim, bir gün de doyarım da, *elhamdülillah* şükür sana yâ Rabbi derim.” diyerek mübarek karınlarına da ümmetine numune olmak üzere taş bağıyor, açlığa tahammül, açlığa sabrediyorlardı. Ümmetinin de böyle çok yemesinden -işte geçti geçen derslerde - çok şikâyet ediyor.

Çok yemek gafleti mucip oluyor. Çok yendikçe vücud azıyor, şehvet artıyor. Şehvet artınca, azdıkça da önüne geçmenin imkânı olmuyor. Hayvanın ağzına bir gem takarlar; o gem sayesinde hayvan zapt olunur. Hayvan, o gemini bir kere azısına aldı da azgın hayvan başladı mıydı kaçmaya; seni düşürür, çiğner orada. Onun için onu beslerken, seni çiğneyecek kadar besleme!

c. Resûl-i Ekrem'in Hayatında Yemek ve Yaşam Tarzı

Yine buyurmuşlar ki;

كَانَ آخِرُ مَا تَكَلَّمَ بِهِ: جَلَالَ رَبِّي الرَّفِيعَ
فَقَدْ بَلَغْتُ ثُمَّ قَضَى

Kâne âhiru mâ tekelleme bihî celâle rabbi'r-rafiâ fe kad belleğatü sümme kudiye.

“Cenâb-ı Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Hazretleri'nin son mübarek sözleri.”

Ne imiş?

Celâle rabbi'r-rafiâ fe-kad belleğatü.

“Yâ Rabbi! Ben senin emirlerini ümmetime tebliğ ettim, vazifem bitti.”

Bana emrettiğin emirleri tebliğ ettim, vazifem bitti.

Sümme kudiye. “Ondan sonra mübarek rûh-i şeriflerini kabz ettiler.”

Hazret-i Âişe validemiz diyor ki;

Kâne sallallahu aleyhi ve selleme yekûlü ve hüve sahîhun bihî. “[Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*] sıhhatli halindeyken Hz. Âişe validemize demiş ki.”

إِنَّهُ لَمْ يُقْبَضْ نَبِيٌّ قَطُّ حَتَّى يَرَى مَقْعَدَهُ
مِنَ الْجَنَّةِ ثُمَّ يُخَيَّرُ

Innehu lem yukbez nebiyyün hattâ yerâ mak'adehû mine'l-cenneti.

“Bir nebî ruhunu vermemiştir, cennetteki yerini görmedikçe.” *Sümme yühayyeru.* “On-
dan sonra da muhayyer kılınmıştır. Alınsın mı
canın, alınmasın mı?”

İster misin kalasın dünyada; ister misin
alınsın ruhun da gelesin buraya?

Böyle muhayyerliği de vardır.

Fakat bununla beraber [Hazret-i Âişe
validemiz] buyurmuşlar ki;

Fe-kad nezele ve re'sühû fî hucrî.
Resûlüllah *sallallahu aleyhi ve sellem* benim
odamda -bir rivayette de göğsüme dayalı idi.-
mübârek gözlerini tavana diktiler ve dediler
ki:

اللَّهُمَّ بَلِّغْنِي بِالرَّفِيقِ الْأَعْلَى

Allahümme belliğnî bi'r-refîkî'l-a'lâ.

Refîkî'l-a'lâ, yüksek bir makam.

“O makama beni eriştir yâ Rabbi!”

Belliğ rûhî. “Benim ruhumu oraya
ulaştır.”

Refîkî'l-a'lâ, yüksek makam. Onun için ezân-ı Muhammedîler okunduğu vakitte [ezan duasını okuruz.] Çok dikkatinizi rica ederim. Ezân-ı Muhammedîler okunduğu vakitte, her ne hâl ve hareket içinde olursanız, orada sükût edip durunuz ezân-ı Muhammedîyi dinleyiniz. Hem de candan dinleyiniz. Ama işiniz var, müşteriniz gelmiş, elinizde yapılan bir iş var. Ne olursa olsun durunuz, bir dakikacık durunuz; ezân-ı Muhammedîyi şöyle güzelce tefekkür ile bir dinleyiniz.

Elhamdülillah, İslâm'ın şîârı çok büyüktür. Gâvurların çanı gibi “Dann. Dann. Dann.” demiyor. “*Allaaahu ekber! Allaaahu ekber!*” diye bizi uyandırıyor. “Ey adam, en büyük varlık Allah'tır. Allah'ın varlığı en büyük varlıktır. Herkese fena var, ona yok! Sen ne kadar çalışırsan çalış, ne kadar çabalarsan çabala; arkası gidecek!”

Şimdi büyük ilimler -doktorluk ilmi, mühendislik ilmi, paşalık ilmi, işte ne ilmi ise.- çok iyi ama hepsi hayat-ı dünyaya bağlı. Gözünü yumdun mu hepsi gitti.

Şimdi bizim Topçu Hoca var hastanede. Nurettin Topçu denilen bir zât var. İşte felsefe

hocası. Bir çok kimselerin de hocası. Geçen ziyaretine gitmişler arkadaşlar, demiş:

“Bütün bilgilerim gitti. Hepsi boşa imiş, boşa uğraşmışım; çok yazık!” demiş.

Niçin?

Felsefe ilmi neye yarar?

İki ilim var dünyada: Birisi Kur'an ilmidir, birisi de hadis ilmi. Bunlardan maâdası hepsi dünyaya ait. Bunlar hem dünyaya ait, hem de ahirete aittir.

Biz mezara giderken, işte cemaat gider bizimle beraber. Ama mezarın başında beş dakika dururlar, herkes evine ayrılır. Mezara giren hiç kimse yok! Ama amel-i sâlihın neyse, o seninle gidecek; mezarına o seninle girecek. İşte en güzeli ilm-i Kur'ân, ikincisi de ilm-i hadistir.

Râmûz-u Şerîf kitabının yazarı [Mübarek Gümüşhaneli hazretleri, ilm-i hadis hakkında] 50 tane faziletten bahsetmiş:

1. “Bu kitabı okuyan ve hadis kitaplarının hangisi olursa olsun okuyanların, evvela iman ile âhirete göçmelerini temin etmiş.”

Yani hadis ile meşgul olanlar âhirete göçerken iman ile göçerler. Bu en büyük devlet.

2. “Duası kabul olunur.”

Duanın kabulünde şart olaraktan yazıyoruz. Dört yüzüncü günâha geldim efendi! Dört yüz tane günah yazdım, daha üç yüz tane kadar var yazılacak günah. Yedi yüze çıkıyor günahların sayısı. Bu günahlar bizde iken elbette dualarımız kabul olmaz.

Bu günahların en şeysi, bugün vazife istemek, memuriyet istemek; bu da günahlardan bir günahdır. Kadılık istemek, müftülük istemek, şu makama, bu makama geçmek istemek.

Hangisinde bunların insanlar ne kadar sâdıktır?

Hele vakıf işlerine geçmek büyük felâket-tir insanlar için! Onun için insan ne kadar [ehil] olsa da kusur eder.

3. “Her bir haceti kazâ olur.” diyor.

Hadis okuyan ve bu hadisi dinleyenlerin, - okuyan da dinleyen de müsavidir- okuyanın da duası kabul olur dinleyeninin de kabul olur. Okuyanın da haceti kabul olur, dinleyeninin de haceti kabul olur.

4. “Dünyada ve ukbâda zenginlik gelir.”

Dünyada da zengindir âhirette de zengindir.

5. “Her umûrunda âsânlık olur.”

Her işi rast gider.

Şimdi affedersiniz, namazdan evvel bizi bir fabrikanın temelini [atılışına götürdüler.] Tefe’ül, hayır isteği.

“Hocam gelsin de biraz toprak atıversin, hayır olur.” diyerekten götürdüler oraya da, temel attık. Temel atılmış, toprak atıverdik içerisine. Güzel şey tabi. Memleketin hayrına olacak, insanlar istifade edecek. Müslüman bir adam koca bir araziyi almış, diyor ki;

“Bu araziye işçilerime evler yapacağım, işçilerimi burada oturtturacağım.”

Hayırlara mâtuf, ne güzel işler.

Bu fabrikaların tesisinde [büyük hayırlar vardır.] Bugün, Almanya’ya gidip de çocuğumuz orada para kazanacağına memlekette kazanır değil mi? Ama bir kişinin parası yetmez belki bu işleri yapmağa. Fakat beşi onu bir araya gelirse, pekâlâ yaparlar.

Niçin biz birbirimizin elinden tutup da, birleşip de, böyle büyük, mükemmel fabrikaları kuramıyoruz da, çocuklarımızı taa Avrupalara kadar yolluyoruz da orda kim bilir ne meşakkatlerle, ne zahmetlerle ömürlerini orada geçiriyorlar?

Beş-on para sahibi olsalar da kıymeti yoktur tabi.

6. “Kalbinde rahatlık olur, hüznünü def eder.” En büyük dert, [kalpteki rahatsızlık.] Mesela insan milyoner olabiliyor, daha büyük servetlere sahip olabiliyor, çok kuvvetli insanlar olabiliyor ama kalpte rahatı olmuyor. Gönül rahatı olmayınca bilgi de fayda etmiyor, servet de fayda etmiyor, bir şey fayda etmiyor. Ama ilm-i hadisle meşgul olur, onu dinlersen, onu mütâlaa edersen, Cenâb-ı Hak bunun hürmetine [gönlüne rahatlık veriyor.]

İlm-i hadis denince, Peygamber *sallallahu aleyh’ve sellem*’in huzurunda bulunuyoruz, onun mübarek tatlı sözlerini dinliyoruz, gücümüz yettiği kadar. Bundan dolayı da Cenâb-ı Hak bizim aramızda, ululuk veriyor böyle kimselere. Rahatlık veriyor.

7. “Küffâr üzerine galip olmakta, nusrette ve medet îras etmekte birçok fevâidi vardır.”

8. “Tâlim ve teallüm edenin içi de temiz olur dışı da temiz olur.”

Dışın temizliği kâfi gelmiyor, için temiz olmadıkça.

9. “En büyük devlet de Allahu Teâlâ’ya yakın olur.”

Allahu Teâlâ’ya yakın olmak. Burada belki hatalı konuşmak olur. Yakın olursa, mesela şu duvara yakın olmak için oraya gitmek lazım. Duvarın yanına gidersin de, duvara yakın olursun. Allah’a yakın olmak için, Allah’a gitmenin yolları, Allahu Teâlâ’nın razı olacağı amelleri işlemektir. Allahu Teâlâ’nın razı olacağı amelleri işledikçe, Allah’a yakınlık hâsıl olur. Bu, gitmekle olmaz, koşmakla olmaz, yürümele olmaz. O, gönlün Allahu Teâlâ’ya bağlanması ve ibadât u tâatlerle olur.

Allah cümlemize nasip eylesin.

10. “Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’e de yakın olur.”

Çünkü Resûlullah’ın sözlerini ya söylüyor veya dinliyor. Söylemesi de dinlemesi de Resûlullah’ın hoşuna gidiyor, memnun oluyor. Bunlardan dolayı ona da yakınlık hâsıl oluyor.

11. “Sahabe-i Kirâm’a da yakın olur, Menâkıblarını cem eder.”

İşte okudukça, şu büyüğün, şu büyüğün, şu büyüğün şöyle şöyle halleri vardır diyerekten de mütemadiyen geçiyor.

Onlardan bir tanesini size tekrar edeyim:

Sa'd b. Ebî Vakkas. Hepinizin bildiđi bir zât, ismini çok duyuyorsunuz.

İki menkabesinden bahsedeceđim:

Acemlerle muharebeye gidiyor. Sekiz bin askeri var. Askerin adedi sekiz bin. Sekiz bin askerle iki yüz bin kişilik mükemmel orduya karşı döğüşe çıkıyor. Acem diyor ki;

“Deli mi oldunuz siz? Üstünüzde entariniz yok, ayağınızda da pabucunuz yok. İşte silâhınız da görünen şeyler. Siz benim ordumla nasıl dövüşeceksiniz be adamlar? Gelin şu benim hazinelerimi görün, servetimi görün, ordumu da görün de ondan sonra kalkın bu deliliğe?!”

Diyorlar ki;

“Biz biliyoruz hepsini. Bunların hepsi boş laf! Sen bizim dediğimizi dinleyecek misin, imana gelecek misin, Müslüman olacak mısın sen; onu söyle bize?”

İşte müzakereler devam ediyor. “Olamayız!” diye cevabı verince başlıyorlar harbe.

Harbe başladıkları vakitte tabi Acem ordusunun filleri var. Tank yani. Bugünkü tankın mesabesinde fil. Delinmez derilerden üzerine kocaman bir kubbe yapılmış, üzerine ok atıyorsunuz delinmiyor. İçerisinde asker saklı.

O istediği gibi vuruyor; sen atıyorsun boşa gidiyor. Hakkından gelmenin imkânı yok.

Ne yapalım?

Fillerin gözlerini vuruyorlar, kemerlerini de kesiyorlar. Üstündeki tank devriliyor. Fil korkuyor, ürküyor, başlıyor geri geriye kendi askerinin üzerine kaçmağa. Askerler de kendi fillerinin altında ezilince, onlar da paniğe kapılıp onlar da kaçıyorlar. Sekiz bin kişilik ordu, iki yüz bin kişilik Acem ordusunu alt üst ediyor.

Bir sürü ganimetle beraber Hazret-i Ömer’in devrinde Medine’ye ganimetleri getirmişler. Hazret-i Ömer’e de hisse olarak-tan bir parça ayırmışlar.

Akşam sofraya oturmuş Hazret-i Ömer. Bakmış ki sofrada görülmedik şeyle var.

“Nereden bunlar?” demiş.

“İşte efendim harpten, ganâimden getirilen.”

“O memlekette fakir yok muydu da bunları buraya getirdiniz? Kaldırın bunları buradan! Getirin benim tuzumu, biberimi!” demiş.

Hazret-i Ömer’in yanına da sokulmaya imkân yok. Herkes korkusundan susmuşlar. Her neyse.

Sa'd b. Ebî Vakkas ihtiyarlamış. İhtiyarlayınca gözleri de görmez olmuş. Demişler ki;

“Yâ Sa'd! Biz seni biliyoruz ki senin duan ok gibi tesir eder. Sen, ‘Yâ Rabb, benim şu gözümü ver!’ desen, derhal Cenâb-ı Hak verir, hiç çevirmez, biliyoruz.”

Çok keskinmiş duası. Kimin için dua etse derhal makbul oluyor. Yani ölüyü diriltir de-recede.

Onun için çok dikkat edin, -akşam okudum hoşuma gitti- İsâ *aleyhisselam* diyor ki; “Ben ölüyü dirilttim, bunda âciz olmadım. Fakat ahmağı adam edemedim, ahmağa tesir edemedim.” demiş.

Dinsizlik yolunu tutmuş bir adam, ona hiçbir söz geçmiyor. Bir kere iç kararıyor, akıl baştan gidiyor, her şey gidiyor. Ne dersin fayda etmiyor. Ondan âciz kaldım. Ahmağın gönlünü uyandırmaktan âciz kalmış.

Allah cümlemizi ahmaklıktan korusun.

Şimdi ne derse beğenirsiniz Sa'd b. Ebî Vakkas hazretleri?

Bizim başımıza çok geliyor;

“Aman işte başım ağrıyor hoca efendi, bir okuyuver!”

“İşte sinirim oynuyor hoca efendi, bir okuyuver!”

“İşte şu oluyor hoca efendi, bir okuyuver!”

Pekâlâ amma, hiç sabrın yok mu?

Hiç takdir-i ilâhiyyeye rızan yok mu?

Hiç menâkıb dinlemedin mi, hiç büyüklerin hikâyesini dinlemedin mi?

Bak Sa’d b. Ebî Vakkas ne diyor:

“Ben Allahu Teâlâ hazretleri’nin takdirini, gözümün nûrundan daha fazla severim de diyemem ki, ‘Yâ Rabbi, benim gözümü bana iade et!’ O bana takdir etmiş, onun takdiri daha âlâdır.”

Ama biz çok sabırsızız. Azıcık bir şey oldu muydu şikâyet şikâyet üzerine, şikâyet şikâyet üzerine.

Allah affetsin hepimizin kusurunu.

Onun için dünyada tahsil olunacak en güzel şey ilimdir. Mesela insan çok para kazanabilir. İşte kazanç yolları çok. Bilgi yolları da çok; her çeşit bilgiyi insan bugün öğrenebilir. Ama o bilgiler ki seni Allah’a götürmüyor; o bilgilerin hepsi son nefeste tükenecektir. Bilgi dedin mi, seni Allah’a götürecek olan bilgi bilgidir. Her bilgide de insanı

Allah’a götürecek birçok vasıtalar var. Doktor bakar ki;

“Ooo. Allah’ın kuvvetinden başka bir kuvvet sahibi bunu yapamaz!”

Şu göze bak efendi! Ufacık bir şey ama kâinatı içine alıyor ve onu senin kafanda tam bir hulâsasını alarak sana diyor ki, şu şundan ibarettir. Ufacık bir göz neden ibaret. Bu göz bebeğinin içerisine kâinatı sıkıştırmış Allahu Teâlâ hazretleri.

E ruhun öyle. Ruhumuzdan haberimiz de yok. Gönlümüz öyle, kalbimiz öyle. Kim bilir, ne içinden çıkılmaz hadiseler var. Bunları doktor görür de, “Oooo! Allah’ım, yâ Rabbim sen ne büyüksün! Beni de İslâm etmişsin. Bu varlıkları yapacak senden başkası yok yâ Rabbi! Kimse yapamaz bunları. Bunlar tabiatın, mabiatın eseri değil; Allahu *celle ve alâ*’nın eseridir.” der, iman ile yaşarsa yaşasın o doktor. Ama, “Tabiatın eseridir!” dedi mi gitti o gürültüye artık.

Mir’âtü’l-Harameyn diyerekten Ziyâ Paşa’nın yazdığı bir Medine-i Münevvere’nin, Mekke-i Mükەرreme’nin tarihi var. *Mir’âtü’l-Harameyn* Arapçadır. Orda Vahhâbîler’in aleyhinde de güzel yazılar vardır. Onun için

Vahhâbîler onu yasak etmişler, memleketlerine de sokmazlar da. Arapçası da vardır Türkçesi de vardır.

Türkçesinde der ki; Hacer-i semâviyye deniyor işte, gökten bir taş düşüyor. Düşer o taş, nereye düşecekse düşer oraya. Çünkü yerinden kopmuş düşecek bir yere. Bu hacere semâviyyeler, tabi nereden kopup geliyorsa, o hızla gelişinde hava ile tazyikinde bir hararet alır diyor, o aldığı hararet ile ateş gibi olmuş. Taş ateşleşmiş ama taş da ufacık bir taş değil, mücessem, büyükçe bir taşmış yani. Bu gelmiş, Medine-i Münevvere'nin üzerinde seyrediyor böyle.

Bunu akıl kabul eder mi?

Taş, koptuysa düşecek yere. Onun orada muallakta durmasını hiç bir akıl kabul etmez. Koptu, düşecek, ama düşmüyor; üç ay Medine'nin üzerinde öyle duruyor. Ne bahçe kalmış, ne bir şey kalmış. Herkes ateşin tesiriyle Harem-i Şerif'in içine sığınmış, saklanmış. Sonra orada bir vadiye düşmüş, orasını [çukurlaştırmış,] bir baraj olmuş orası.

Bu, kudret-i ilâhiyyenin açık açık gösterilişi. Bakın işte, bu durur mu yukarıda? Bunu koparırsanız pat deyip düşer aşağıya.

Bunun durması Allahu Teâlâ'nın kudretine bağlıdır. İşte bugün gökte gördüğümüz bir sürü ecrâm. Biz bunların hepsine diyoruz ki;

“Efendim, bir silsile ile birbirine merbut bunlar. Câzibe kuvvetiyle birbirlerini zapt ediyorlar.”

Papaz yapmış bunun hünerini. Dört duvara dört tane mıknatıs koymuş bir ayarda; ortaya da bir top koymuş. Dört mıknatıs onu öyle muallakta tutuyor;

“Ben de durdurdum işte!” demiş.

Sen de durdurdun ama akıllı eren birisi mıknatıslardan birini çekince, pat diye düşmüş aşağıya.

Allahu Teâlâ'nın kudreti işte bunlar.

Şu câzibe, bu câzibe.

O câzibeyi yaradan kim?

O câzibe kuvvetini koyan kim?

O da Allah'ın eseri. Onları yapan Allah.

Bakın şimdi, bugün duydum yine. Sibirya'nın buzluk yerleri var ya, buz yerleri. O buz yerlerinde filler çıkıyormuş. Buzun içinden fil çıkıyor efendi!

Buzun içinde fil yaşar mı, durur mu?

Ama donmuş buzun içinde duruyor olduğu gibi. Bugün arayıp buluyorlar onu.

Demek ki orası vaktiyle nasıl bir hararetin bulunduğu bir yermiş ki fil orada yaşıyormuş. Sonra birdenbire orası soğuk bir mıntıka oluvermiş. Cenâb-ı Hakk'ın takdiri bunlar. Orda fil donmuş kalmış. Bugün insan bunu buluyor da, hâlâ aklını Allah'ın kudretine erdiremiyor.

12. “Bunu okumakla, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’e muhabbet etmiş olur, ashâbına muhabbet etmiş olur, tabiine muhabbet etmiş olur. Bütün enbiyalara muhabbet olur. Onların şemâilini dinler.”

Resûl-i Ekrem:

أَنَا كُلُّ كَمَا يَأْكُلُ الْعَبْدُ

Ene âkülü kemâ ye'külü'l-abdü diyor. Hiçbir zaman bir sofrada, böyle masa üzerinde saltanatla yemek yememiş Resûl-i Ekrem. Biz onun ümmetiyiz ama bak bizdeki saltanata! Biz, sofranın altına kasnak diye bir şey koruz. Hani, ekmek aşağıda kalmasın diyerekten, uydurmuşuz öyle bir şey. Onu da istememişler. Yere korlar, yerde yerlermiş yemeklerini. Ki, bugün orada da öyle görüyoruz.

Onun için, kendini insanların seviyesinden üstün seviyeye çıkarmamışlar. Tabi o zamanın üstün insanları da vardı; zenginler de vardı, böyle çok rahat eden insanlar da vardı ama onlara benzetmedi kendisini, fakara ve zuafanın hâline uygun olarak kendi hayatını idâme ettirdi. Ki, en büyük devlet burada oluyor o fakîr-i fukarâ için..

13. “Cemîi evkatta Allahu Teâlâ kalbini meşgul kılar. Yani mâsivâdan kalbini tathîr eder.”

Şimdi insanların kendi ellerinde bir şey yoktur, âcizdir bu mahlûk. Bu içimizdeki temizlik [çok önemli.] Biz kendi kendimizi temizleyebilesek! Dışımızı temizleyemiyoruz ki içimizi temizleyebilelim. İçimizin temizliği Allahu Teâlâ’nın vereceği kudrete bağlı. İşte o da, Allahu Teâlâ’nın Kitâbı olan Kur’ân-ı Azîmüşşân ve Resûlünün kitabı olan hadislerle meşgul olursan; Allahu Teâlâ vesîleler ittihaz eder, seni günahlardan, mâsivâlardan uzaklaştırarak kalbin temiz bir hâle gelir, ayna olur.

Lillahi’l-Fâtiha..

Mehmed Zâhid KOTKU
İskenderpaşa Camii/ İstanbul

[Bütün Mehmed Zahid KOTKU/ Hadis
Derslerine PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

